

02.03.2016

Dnro 14/61/16

valtiovarainministerio@vm.fi

Asia: Hallituksen esitysluonnos laiksi arvopaperimarkkinalain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (MAR/MAD)

Valtakunnansyyttäjävirasto keskittyy lausunnossaan rikoslakiin esitetäviin muutoksiin, koska ko. säännökset ovat keskeisimpiä syyttäjän työn kannalta.

Ehdotetuissa rikoslain muutoksissa on kysymys pääasiassa markkinoiden väärinkäyttöasetuksen ja -direktiivin säännösten implementoinnista. Kansallisia arvopaperimarkkinarikosten tunnusmerkistöjä ehdotetaan muutettavaksi siten, että sisäpiirintiedon väärinkäytön, markkinoiden vääristämisen ja tiedottamisrikoksen soveltamisala, määritelmät ja tunnusmerkistöt vastaavat EU-vaatimuksia. Muutokset ovat kannatettavia, koska niiden tavoitteena on tehostaa arvopaperimarkkinoilla tapahtuvien väärinkäytösten rikosoikeudellista torjuntaa. Lisäksi muutokset selkeyttävät tunnusmerkistöihin olennaisesti kuuluvia määritelmiä. Määritelmät tulevat osaksi tunnusmerkistöä viittaussäännöksellä markkinoiden väärinkäyttöasetukseen. Viittaustekniikassa on myös se hyöty, että lainsoveltajalle välittyy selkeä kuva säännöksen alkuperästä ja unionin tuomioistuimen yksinomaisesta toimivallasta tulkita ko. asetusten sisältöä.

Sisäpiirintiedon väärinkäyttö ja ilmaiseminen

Valtakunnansyyttäjävirasto puoltaa ehdotusta siitä, että sisäpiirintiedon väärinkäyttöä koskevasta tunnusmerkistöstä poistetaan hyödyn hankkimista koskeva edellytys. Tällä vaatimuksella ei käytännössä ole suurta merkitystä, koska sisäpiirintiedon väärinkäyttämisen tarkoituksena joka tapauksessa tyypillisesti on hyödyn hankkiminen itselle tai toiselle. Tahallisuusopillisesti on kuitenkin tulkinnanvaraista, millaista tahallisuuden astetta tällainen hyödyn hankkimistarkoitus edellyttää. Nykyisessä oikeuskäytännössä tämä tarkoitus presumoidaan tekoolosuhteista ja tekotavasta. Edellytyksen poistaminen selkeyttänee siten tunnusmerkistön tulkintaa, laajentamatta kuitenkaan sen tosiasialista soveltamisalaa.

Valtakunnansyyttäjävirasto pitää olennaisen tärkeänä, että sisäpiirintiedon väärinkäyttö säilyy rangaistavana myös törkeän tuottamukselli-

02.03.2016

Dnro 14/61/16

senä. Oikeuskäytännössä on ollut havaittavissa, että arvopaperimarkkinarikosten kaltaisissa, usein huolellista suunnittelua edellyttävissä teoissa, kynnys arvioida teko tahalliseksi nousee. Tällaisen epäjohtomukaisen tulkintakäytännön välttämiseksi tuottamuksellinen tekemuoto tulee säilyttää tunnusmerkistössä. Muutoin soveltamiskäytännön erot arvopaperimarkkinarikoksissa ja perinteisissä rikoslakirikoksissa saattavat muodostua perusteettoman suuriksi.

Erityisen tervetulleena Valtakunnansyyttäjänvirasto pitää sitä, että laisissa ehdotetaan määriteltäväksi ne lailliset toimintatavat, jotka eivät kuulu rangaistussäännöksen soveltamisalaan. Lainmukaisen ja rangaistavan menettelyn erottaminen ei arvopaperimarkkinoilla välttämättä aina ole yksikertaista. Arvopaperimarkkinarikoksissa jo syyte rikoksesta saattaa olla voimakkaasti leimaava.

Lisäksi rikoslain muuttamista koskevasta lakitekstistä (s. 57/64) on aiheellista poistaa sisäpiirintiedon väärinkäyttöä koskevasta tunnusmerkistöstä rivin 7 viimeisenä sanana oleva ylimääräinen "taikka".

Uutena tekotapana lakiin ehdotetaan oikeudetonta sisäpiirintiedon ilmaisemista. Tämä tunnusmerkistö vaikuttaa huomattavalta osin päällekkäiseltä sisäpiirintiedon väärinkäytön kanssa. Rangaistusvastuun syntymiseen riittää pelkkä sisäpiirintiedon ilmaiseminen. Rajanveto sisäpiirintiedon väärinkäyttöön tapahtunee sen perusteella, mitä sisäpiirintiedon väärinkäyttöä koskevassa säännöksessä tarkoitetaan hyväksi käyttämisellä sen jälkeen, kun hyötymistarkoitusta koskeva edellytys säännöksestä poistetaan.

Sisäpiirintiedon väärinkäytössä tahallinen hyväksi käyttäminen voisi useissa tapauksissa erottua tahallisesta sisäpiirintiedon ilmaisemisesta teon tarkoituksen perusteella. Tässä saatetaan palata oikeuskäytännössä arvioimaan sitä, onko ilmaisemisen tarkoituksena ollut hankkia itselle tai toiselle taloudellista hyötyä, vai onko tekijällä ollut esimerkiksi vahingoittamistarkoitus. Kun uutta säännöstä sovelletaan yleisesti, eikä ainoastaan markkinoilla ammattimaisesti toimiviin henkilöihin, voidaan kysyä, kuuluisiko tekijäpiiriin myös esimerkiksi sisäpiirintiedon haltuunsa saanut sen julkaiseva lehtimies? Tulevassa hallituksen esityksessä voisi olla tarkoituksenmukaista pohtia tarkemmin näiden säännösten soveltamisalan keskinäistä suhdetta ja eroja.

Markkinoiden manipulointi

Rangaistussäännöksessä ei ole määritelty rangaistavan menettelyn tekotapoja. Niiden osalta viitataan asetuksen 12 artiklaan, jossa tekotaluettelon lisäksi on esimerkkejä manipuloinnista. Ehdotuksessa esitettiin tavoin tällainen systematiikka saattaa osoittautua tulkintaongelmia vähentäväksi.

02.03.2016

Dnro 14/61/16

Rikoslakiin ehdotetaan otettavaksi sen 51 luvun 7 §:än rajoitussäännös, jonka mukaan manipulointia ei ole menettely, jota voidaan pitää laillisena toimintana ja joka on hyväksytyjen markkinakäytäntöjen mukaista kyseisellä kauppapaikalla. Syyttäjän kannalta markkinoiden manipulointia koskeva avoin tunnusmerkistö edellyttää tuekseen sen, että asetuksen 13 artiklassa tarkoitettu toimivaltainen kansallinen viranomaisen myös vahvistaa ja julkistaa hyväksytyt markkinakäytännöt. Muussa tapauksessa syyttäjälle saattaa aiheuttaa ongelmia näyttää, että tietty menettely on kiellettyä markkinoiden manipulointia, jos syytettynä olevat markkina-ammattilaiset omine asiantuntijoineen muuta väittävät.

Törkeä arvopaperimarkkinoita koskeva tiedottamisrikos

Valtakunnansyyttäjänvirasto katsoo, että törkeän tekemuodon säätäminen rangaistavaksi tiedottamisrikoksessa on erittäin tarpeellinen uudistus luonnoksessa esitetyin perustein. Käytännössä tiedottamisrikos lieenee yleisin arvopaperimarkkinarikos. Totuudenvastaisten tai harhaanjohtavien tietojen antamisella voi olla huomattava vaikutus markkinoiden luotettavuudelle. Lisäksi tiedottamisrikoksella saatetaan käytännössä aiheuttaa laajalle joukolle sijoittajia merkittäviä taloudellisia vahinkoja.

Valtakunnansyyttäjä

Matti Nissinen

Valtionsyyttäjä

Ritva Sahavirta